

במדבר פרק כד

(ב) וַיִּשָּׂא בָלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹקִים: (ג) וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִים בְּלָעָם בְּנֵי בְעֹר וַיִּנְאֵם הַגִּבּוֹר שְׂתֵם הָעֵינַן: (ד) נָאִים שְׁמַע אֲמָרִי אֶל אֲשֶׁר מִחַזָּה שְׂדֵי יַחַזָּה נִפְל וַיְגַלִּי עֵינָיִם: (ה) מַה טּוֹבוֹ אֶהְלִיךְ יַעֲקֹב מִשְׁפָּנֵיךְ יִשְׂרָאֵל: (ו) כְּנַחֲלִים נָטִי וְכָגֶנֶת עָלַי נָהָר כְּפָאֶהֱלִים נָטַע יַקְוֹךְ כְּפָאֶרְזִים עָלַי מַיִם:

רש"י

(ב) וַיִּשָּׂא בָלְעָם אֶת עֵינָיו - בקש להכניס בהם עין רעה, והרי יש לך שלש מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורים למעלה: **שוכן לשבטיו** - ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין, ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה, שלא יציץ לתוך אהל חבירו: **ותהי עליו רוח אלהים** - עלה בלבו שלא יקללם: (ג) **בנו בעור** - כמו למעינו מים (תהלים קיד ח). ומדרש אגדה שניהם היו גדולים

מאבותיהם, בלק בנו צפור, אביו בנו הוא במלכות, ובלעם גדול מאביו בנביאות, מנה בן פרס היה: **שתם העין** - עינו נקורה ומוצאת לחוץ וחור שלה נראה פתוח, ולשון משנה הוא כדי שישתום ויסתום ויגוב (ע"ז סט א). ורבותינו אמרו לפי שאמר ומספר את רובע ישראל, שהקב"ה יושב ומונה רביעיותיהן של ישראל מתי תבא טפה שנוולד הצדיק ממנה, אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדברים הללו, ועל דבר זה נסמת עינו של בלעם. ויש מפרשים שתום העין פתוח העין, כמו שתרגם אונקלוס, ועל שאמר שתום העין, ולא אמר שתום העינים, למדנו שסומא באחת מעיניו היה: (ד) **נופל וגלוי עינים** - פשוטו כתרגומו, שאין נראה עליו אלא בלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה בו כח לעמוד על רגליו ונופל על פניו, לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו: (ה) **מה טובו אהליך** - על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה: **משכנותיך** - חניותיך, כתרגומו. דבר אחר מה טובו אהליך. מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם: **משכנותיך** - אף כשהן חרבין, לפי שהן משכון עליכם, וחורבן כפרה על הנפשות, שנאמר כלה ה' את חמתו (איכה ד יא), ובמה כלה, ויצת אש בציון: (ו) **כנחלים נטיו** - שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק, אמרו רבותינו מברכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה בלבו לקללם כשאמר (פסוק א) וישת אל המדבר פניו, וכשהפך המקום את פיו ברכם מעין אותן קללות שבקש לומר כו', כדאיתא בחלק (סנהדרין קה א): **כנחלים** - כתרגומו, לשון מור ואהלות (תהלים מה ט): **נטע ה'** - בגן עדן. לשון אחר כנחלים נטע ה', כשמים המתוחין כאהל: **נטע ה'** - לשון נטיעה מצינו באהלים, שנאמר ויטע אהלי אפדנו (דניאל יא מה):

ליקוטי הלכות או"ח הלכות בציעת הפת הלכה ה

[יז] ... וזה מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל שמדבר בשבח בתי כנסיות ובתי מדרשות. וזהו כנחלים נטיו וכו', כי הם מטהרין את האדם כמו נחל נובע, כי הם בחינת נהר שאינו פוסק וכמעין המתגבר שעומדין תמיד כנגד הבגדים הצואים לטהר מכלם אף אם מתגברין בכל פעם כמו שמתגברין, כי התורה שהיא בחינת נחל נובע וכו'. בחינת מקור מים חיים מתגבר עליהם תמיד ומטהרת מהם כנ"ל. שזהו מעלת הבית הכנסת ובית המדרש שמחמת שיש מקום קבוע לתורה ותפלה על ידי זה סוף כל סוף נטהר מהם, כי אדם יחידי יכולין להפיל חס ושלום. על ידי התגברותם כנ"ל. אבל כשיש בית המדרש קבוע כל מי שהוא בכלל אנשי הבית המדרש הקדוש ואינו מפריד עצמו מהם לגמרי חס ושלום, בודאי יתגבר קדשת הבית המדרש שכלול מעסק התורה של רבים שיש להם כח ביותר להמשיך עליהם הארה משרשי נשמותיהם הנמשכים על ידי הצדיקי אמת שנקרא הבית המדרש על שמו שעל ידי זה יזכה גם הוא לשאר על עמדו עד שיהיה נטהר בכללם מכל הבגדים הצואים ויזכה לבגדים נקיים כנ"ל:

וזה שטרח דוד המלך עליו השלום כל כך למצא מקום לה', כמו שכתוב: אם אתן שנת לעיני וכו'. עד אמצא מקום לה', כי צריך שיהיה מקום קבוע להקדשה שזהו בחינת גדל מעלת קדשת הבית

המקדש כדי שלא תוכל הסטרא אחרא להפיל את האדם, כי מאחר שנשאר מקום קבוע שהוא הבית המקדש ששם שרש התורה. לעולם תתגבר קדשתה עליהם וכנ"ל, אבל בעוונותינו הרבים התגברה הסטרא אחרא על זה בעצמה והחריבה הבית המקדש. ועתה נחמתנו על ידי הבתי כנסיות ובתי מדרשות, כמו שכתוב: כי הפיצותים בגוים וכו'. ואהי להם למקדש מעט. כי בכל בית הכנסת ובית המדרש נמשך קדשת הבית המקדש שקדשתה נשאר קימת אפלו לאחר החרבן, כי מקום הבית המקדש שכבר מצא דוד על ידי יגיעתו כבר נשאר קים לעולם. ומשם נמשך הקדשה לכל הבתי כנסיות ובתי מדרשות שהם מקדש מעט, כי על ידי קביעת הקדשה של הבתי כנסיות ובתי מדרשות, על ידי זה נטהרין ישראל, כי קדשתם הקבוע יעלה על כל התגברות המונעים שנמשכין מהבגדים הצואים אף על פי שמתעוררים בכל פעם ביותר ומשתטחים ומתפשטים מאד מאד בפרט בדורות הללו כאשר יודע כל אחד בנפשו, כי קביעת הקדשה של הבתי כנסיות ובתי מדרשות עולה על כלם ומטהרת מכלם כנחלים המטהרים בבחינת כנחלים נטיו, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה: מה נחלים מטהרין את האדם, אף בתי כנסיות ובתי מדרשות מטהרין וכו' וכנ"ל: